

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто шляхи та напрямки удосконалення теоретико-методологічних та прикладних аспектів аналізу інноваційного потенціалу підприємств, метою якого є підвищення обґрунтованості й ефективності управлінських рішень, які приймаються на підставі такого аналізу. Запропоновано здійснювати поділ підприємств на групи, за принципом спільності факторів, які впливають на вибір та обґрунтування методів оцінки рівня їх інноваційного потенціалу. Показано також, що застосування цих методів залежить від використання поняття «інноваційний потенціал підприємства» у його вузькому або широкому значенні (розумінні).

Ключові слова: інноваційний потенціал підприємства, аналіз, методи, рівень, оцінка, фактори, критерії, показники.

V. M. GRANATUROV, V. O. KRUPSKA
A. S. Popov Odessa National Academy of Telecommunications

IMPROVEMENT OF THE METHODS OF ANALYSIS OF THE INNOVATIVE POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

The paper considers the ways and directions of perfection of theoretical-methodological and applied aspects of the analysis of the innovative potential of enterprises, the purpose of which is to increase the validity and effectiveness of the management decisions that are taken on the basis of such analysis. Suggested to make the Division of the enterprises in the groups, according to the principle of community factors that affect the choice and substantiation of methods of estimation of level of their innovative potential. It is also shown that the use of these methods depends on the use of the concept of "the innovation potential of the enterprise" in its narrow or broad sense (sense).

Keywords: the innovative potential of the enterprise, analysis, techniques, level, score, factors, criteria, indicators.

Вступ. В сучасних умовах інноваційна діяльність є найбільш суттєвим фактором, який визначає сталий розвиток підприємства та підтримку його конкурентоспроможності на ринку. Її ефективне здійснення безпосередньо пов'язано зі створенням та реалізацією його інноваційного потенціалу. Зростаюча роль інноваційного потенціалу підвищує вимоги до оцінки його рівня, яка є підставою для вибору перспективних напрямків інноваційного розвитку підприємства.

Слід відзначити, що не зважаючи на значну кількість досліджень, присвячених проблемі якісного та кількісного аналізу інноваційного потенціалу підприємств, вони не дають відповіді на багато які назрілі теоретичні та практичні питання, та не завжди можуть бути ефективним інструментом при плануванні заходів щодо інноваційного розвитку підприємства та оцінювані ефективності цих заходів.

Складність проблеми полягає у тому, що такий стан притаманний також аналізу базового поняття «потенціал», як узагальнюючого поняття, похідним якого є інноваційний потенціал. На нашу думку, цей стан досить точно характеризує наступний вислів: «На цей час ні класична теорія, ні сучасне трактування даної категорії не дозволяють говорити про достатню обґрунтованість теорії потенціалу й, отже, не можуть бути надійною основою для вироблення методичних підходів до розрахунків величини та рівня використання потенціалу, вибору напрямків розвитку об'єкта» [1, с.7].

Сказане дозволяє зробити висновок про те, що комплекс питань аналізу інноваційного потенціалу підприємства, а також його використання у практичній діяльності підприємств є однією з наукових проблем, яка очікує свого подальшого вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Як відомо, кінцевою метою аналізу інноваційного потенціалу підприємства є кількісна оцінка його рівня та використання цієї оцінки у процесі прийняття управлінських рішень стосовно вибору перспективних напрямків інноваційного розвитку підприємства. Як свідчать виконаний нами аналіз, на даний час існує значна кількість методів і методичних підходів до дослідження інноваційного потенціалу підприємств [2–11]. Цей аналіз свідчать також про те, що з цих питань у фахівців немає будь-якої єдності думок. Це стосується практично всієї низки питань, пов'язаних з аналізом інноваційного потенціалу підприємства – визначення поняття «інноваційний потенціал підприємства»; визначення та обґрунтування складу факторів, що впливають на інноваційний потенціал, а також критеріїв, які використовуються для його кількісної оцінки; визначення та обґрунтування складу одиничних показників, на базі яких визначається кількісна оцінка кожного з критеріїв, а також виразів, з яких розраховуються їх значення та узагальнена кількісна оцінка окремих критеріїв; методів визначення узагальненого показника рівня інноваційного потенціалу підприємства та його практичного застосування. Такий стан не завжди дозволяє отримати адекватні оцінки рівня інноваційного потенціалу, що стримує практику їх застосування, та, як наслідок, зменшує обґрунтованість й ефективність управлінських рішень, які приймаються на підставі таких оцінок.

Метою дослідження є визначення та обґрунтування шляхів та напрямків удосконалення теоретико-методологічних та прикладних аспектів аналізу інноваційного потенціалу підприємств.

Вклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж висловити свою думку відносно можливих шляхів вирішення проблеми удосконалення методів аналізу інноваційного потенціалу підприємства взагалі, та особисто проблеми вибору та обґрунтування складу критеріїв, а також вибору та обґрунтування складу одиничних показників, на базі яких визначається кількісна оцінка кожного з критеріїв інноваційного потенціалу підприємства, виразів, з яких розраховуються їх значення та узагальнена кількісна оцінка окремих критеріїв, на нашу думку, слід висловити низку зауважень та пропозицій стосовно необхідності урахування деяких вихідних положень, на яких повинні ґрунтуватися ці дослідження, а також характер отриманих результатів цих досліджень.

Як показує виконаний нами попередній аналіз, склад критеріїв, які застосовуються для визначення рівня інноваційного потенціалу підприємства, та методи їх кількісної оцінки значною мірою залежать від низки факторів. Це, в першу чергу: стратегічні цілі підприємства; умови його функціонування; цільова орієнтація основної діяльності підприємства; його розмір; ступінь залучення до інноваційного процесу; характер інновацій, що застосовуються; участь у різних циклах інноваційної діяльності; обсяг виробництва інноваційної продукції тощо. Розглянемо деякі з цих факторів більш докладно.

З точки зору мети нашого дослідження – удосконалення методів аналізу інноваційного потенціалу підприємств, на нашу думку, найбільш вагомим фактором, який впливає на склад критеріїв, а також склад одиничних показників, на базі яких визначається кількісна оцінка кожного з критеріїв інноваційного потенціалу підприємства, є ступінь залучення підприємства до інноваційного процесу.

Так виконані в [8] дослідження проблем оцінки та фінансово-інвестиційного забезпечення інноваційного потенціалу підприємства, довели необхідність та доцільність виділити із загального складу підприємств залучених до науково-інноваційної сфери, так званих, інноваційних підприємств. На думку автора, «інноваційними слід вважати підприємства, що в загальному обсязі виробництва (в грошовому виразі) мають понад 70% інноваційної продукції та витрачають на дослідження і розробки понад 50% робочого часу (з урахуванням коефіцієнта зайнятості фахівців підприємства дослідженнями та розробками)» [8]. До таких підприємств, у першу чергу, слід віднести науково-дослідні та проектно-технологічні організації, спеціальні конструкторські бюро, інші підприємства і організації, які виконують фундаментальні та прикладні дослідження, а також спеціалізуються на матеріалізації науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Слід зазначити, що прийняті кількісні критерії виокремлення інноваційних підприємств не завжди дозволяють віднести до них підприємства, які виробляють продукцію та послуги, та з метою підвищення своєї конкурентоспроможності значну увагу приділяють впровадженню інновацій, спрямованих на підвищення якості продукції, зниження її собівартості, удосконалення технології і організації виробництва, виходу на ринок із новою продукцією. Не зважаючи на певну дискусійність прийнятого критерію визначення статусу інноваційного підприємства, саме його кількісних параметрів, які, на нашу думку, потребують додаткового обґрунтування, все ж таке виділення слід визнати доцільним. Необхідність віднесення підприємства до статусу інноваційного автор обґрунтовує тим, що «саме цей параметр за чинним законодавством надає можливість підприємству мати державну підтримку та суттєво розширити коло джерел фінансово-інвестиційного забезпечення свого розвитку» [8]. Тобто, відповідає одній з цілей дослідження – науковому обґрунтуванню теоретико-методологічних та прикладних аспектів фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Проте, у подальшому автор доводить, що особливості діяльності таких підприємств створюють «необхідність формування принципово іншого інструментарію оцінки інноваційного потенціалу підприємства» [8].

Погоджуючись із цим висновком, слід також зазначити, що група підприємств, які не підпадають під зазначений вище статус інноваційних, охоплює широке коло підприємств, що суттєво відрізняються умовам функціонування, стратегічними цілями, їх розмірами, цільовою орієнтацією основної діяльності, ступеню їх залучення до інноваційного процесу тощо, та, як наслідок, також повинні відрізнятися методами оцінки їх інноваційного потенціалу. Тому, на нашу думку, для конкретизації інструментарію оцінки їх інноваційного потенціалу з метою забезпечення адекватності результатів такої оцінки, доцільно виконати подальший поділ (типологію) таких підприємств на групи, за принципом спільності факторів, які впливають на вибір та обґрунтування методів оцінки рівня їх інноваційного потенціалу.

Розглянемо деякі найбільш впливові на методи оцінки інноваційного потенціалу підприємства фактори, які, на нашу думку, доцільно використовувати у процесі поділу підприємств на групи в залежності від спільності цих факторів.

Безперечно, найбільш впливовим фактором є ступінь залучення підприємства до інноваційного процесу. Він може характеризуватися: самостійним виконанням досліджень та дослідно-конструкторських робіт; отриманням науково-технічної продукції шляхом контактів із організаціями, що проводять фундаментальні та прикладні дослідження та розробки (наприклад, придбання та використання ліцензій на результати таких досліджень); участю у різних стадіях створення інноваційної продукції (спеціалізуються на створенні, розробці, доведенні до комерційного використання і розповсюдженні новацій); обсягом ресурсів (коштів, робочого часу тощо), що витрачається на науково-інноваційну діяльність; обсягом виробництва інноваційної продукції тощо.

Важливою групою факторів, які впливають на вибір та обґрунтування методів оцінки рівня інноваційного потенціалу підприємства є мета, стратегічні цілі та переважаючий тип інноваційної стратегії підприємства. В залежності від мети, а також цілей її досягнення значною мірою буде залежати склад критеріїв, а також склад одиничних показників, на базі яких визначається кількісна оцінка кожного з критеріїв інноваційного потенціалу підприємства, які використовуються для визначення рівня інноваційного потенціалу. Відомо, що потенціал є поняттям відносним, яке характеризує здатність системи досягнути певної мети. Дуже часто, наприклад, у систему показників, за допомогою яких визначається рівень інноваційного потенціалу підприємства, включаються показники, що характеризують наявність та частку наукових кадрів вищої кваліфікації – кандидатів та докторів наук. Проте, якщо інноваційна стратегія, за допомогою якої передбачається досягти мету (наприклад, підвищити конкурентоспроможність шляхом збільшення обсягу виробництва інноваційної продукції) не передбачає проведення наукових досліджень та дослідно-конструкторських робіт, то використання таких показників для визначення рівня інноваційного потенціалу слід вважати не доцільним. Тобто, для того щоб оцінити потенціал, необхідно чітко визначити мету його використання, а також способи її досягнення. В цих умовах переважаючий тип інноваційної стратегії підприємства є важливим фактором поділу підприємств на групи, який в подальшому впливає на склад критеріїв та одиничних показників, які використовуються для визначення рівня інноваційного потенціалу. Слід також відзначити, що взаємозв'язок між визначеною метою та отриманим рівнем інноваційного потенціалу полягає в можливості оцінки її досягнення.

Ще однією важливою групою факторів, які впливають на вибір та обґрунтування методів оцінки рівня інноваційного потенціалу підприємства є сфера функціонування, цільова орієнтація основної діяльності та розмір підприємства. Так, за характером технологічних параметрів інновацій, їх типу та рівня новизни підприємства, наприклад, машинобудівної сфери будуть суттєво відрізнятися від підприємств торгівлі. Одночасно, в залежності від розміру підприємств, навіть однієї сфери, буде суттєво відрізнятися процес трансформації наукових знань, ідей, відкриттів та винаходів, а також існуючих технологій у нові або удосконалені продукти. Як наслідок, за таких умов, склад критеріїв, а також склад одиничних показників, які використовуються для визначення рівня інноваційного потенціалу підприємств, може суттєво відрізнятися.

Виконаний аналіз обґрунтовує необхідність та доцільність поділу підприємств, які не підпадають під наведений вище критерій інноваційних, на певні групи залежно від спільності розглянутих вище факторів. На нашу думку, це дозволить у подальшому для кожної групи підприємств розробити методи оцінки їх інноваційного потенціалу, які враховують характер та особливості організації в них інноваційної діяльності, та, як наслідок, сприятимуть підвищенню адекватності цих методів.

В табл. 1 здійснено спробу поділу підприємств на групи в залежності від спільності факторів, які впливають на склад критеріїв та склад одиничних показників, що використовуються для визначення рівня інноваційного потенціалу підприємств.

За цим критерієм пропонується додатково до інноваційної виділити такі типи (групи) підприємств:

- інноваційно спрямовані;
- інноваційно активні;
- потенційно інноваційні;
- інноваційно пасивні.

Розглянемо приклад використання запропонованого поділу для аналізу оцінки рівня інноваційного потенціалу на прикладі УДППЗ «Укрпошта».

Виконаний нами аналіз стану та особливостей функціонування підприємств поштового зв'язку взагалі та УДППЗ «Укрпошта» зокрема, а також наведений в табл. 1 поділ підприємств на типи та їх характеристики дозволяє стверджувати, що УДППЗ «Укрпошта» може бути віднесено до типу потенційно інноваційних підприємств.

Перш ніж розглядати методи оцінки інноваційного потенціалу притаманні підприємствам цього типу, зокрема визначення складу критеріїв та одиничних показників, на базі яких визначається кількісна оцінка кожного з критеріїв інноваційного потенціалу підприємства слід відзначити наступне.

Поділ підприємств на типи в залежності від спільності факторів, які впливають на вибір методів визначення рівня інноваційного потенціалу підприємств є тільки одним із низки зауважень та пропозицій, а також вихідних положень, на яких повинні ґрунтуватися дослідження щодо удосконалення цих методів, та оцінка отриманих за їх допомогою результатів.

Як показує аналіз літературних джерел сьогодні в процесі аналізу інноваційного потенціалу підприємства, де-факто, поняття «інноваційний потенціал підприємства» розглядається у вузькому та широкому значенні (розумінні).

Перше – характеризує інноваційний потенціал як складову більш широкого поняття «потенціал підприємства».

Друге – використовується для характеристики інноваційного потенціалу як узагальненої

самостійної комплексної характеристики, яка визначає спроможність підприємства до інноваційного розвитку. При цьому у процесі визначення рівня інноваційного потенціалу підприємства в його широкому розумінні (якщо не приймати до уваги різні нюанси) використовується практично однакові критерії, що застосовуються для визначення потенціалу підприємства, якими є склад потенціалів (кадровий, фінансовий, інвестиційний та ін.). Це дає нам підставу висловити думку про те, що безальтернативність шляху інноваційного розвитку підприємства в сучасних умовах дозволяє розглядати поняття «потенціал підприємства» та «інноваційний потенціал підприємства» (в його широкому розумінні) як синоніми.

Таблиця 1

Поділ підприємств на групи в залежності від спільності факторів, які впливають на методи оцінки рівня їх інноваційного потенціалу

Тип підприємства	Критерії віднесення підприємств до типу
Інноваційне	<p><i>Ступінь залучення до інноваційного процесу:</i> виконання фундаментальних та прикладних досліджень та дослідно-конструкторських робіт; отримання науково-технічної продукції шляхом придбання та використання ліцензій на результати таких досліджень; участь у різних стадіях створення інноваційної продукції; обсяг робочого часу, що витрачається на дослідження і розробки більше 50%; обсяг виробництва інноваційної продукції перевищує 70%.</p> <p><i>Сфера функціонування:</i> науково-інноваційна.</p> <p><i>Переважаючий тип інноваційної стратегії:</i> наступальна.</p> <p><i>Основна діяльність:</i> виконання фундаментальних та прикладних досліджень та дослідно-конструкторських робіт; участь у різних стадіях створення інноваційної продукції.</p> <p><i>Розмір:</i> будь-який.</p>
Інноваційно спрямоване	<p><i>Ступінь залучення до інноваційного процесу:</i> виконання фундаментальних та прикладних досліджень та дослідно-конструкторських робіт; отримання науково-технічної продукції шляхом придбання та використання ліцензій на результати таких досліджень; участь у різних стадіях створення інноваційної продукції; обсяг робочого часу, що витрачається на дослідження і розробки більше 20%; обсяг виробництва інноваційної продукції перевищує 40%.</p> <p><i>Сфера функціонування:</i> промисловість, енергетика, будівництво.</p> <p><i>Переважаючий тип інноваційної стратегії:</i> наступальна.</p> <p><i>Основна діяльність:</i> виробництво товарів.</p> <p><i>Розмір:</i> великий.</p>
Інноваційно активне	<p><i>Ступінь залучення до інноваційного процесу:</i> отримання науково-технічної продукції шляхом придбання та використання ліцензій на результати таких досліджень; участь у різних стадіях створення інноваційної продукції; обсяг робочого часу, що витрачається на дослідження і розробки більше 10%; обсяг виробництва інноваційної продукції перевищує 20%.</p> <p><i>Сфера функціонування:</i> промисловість, енергетика, будівництво, транспорт, телекомунікації.</p> <p><i>Переважаючий тип інноваційної стратегії:</i> поглинаюча.</p> <p><i>Основна діяльність:</i> виробництво товарів та послуг.</p> <p><i>Розмір:</i> великий, середній.</p>
Потенційно інноваційне	<p><i>Ступінь залучення до інноваційного процесу:</i> придбання засобів виробництва, технологічна підготовка, маркетингові дослідження і реклама нових продуктів і процесів, обсяг виробництва інноваційної продукції не перевищує 20%.</p> <p><i>Сфера функціонування:</i> промисловість, енергетика, будівництво, транспорт, телекомунікації, пошта, сільське та рибне господарство, торгівля.</p> <p><i>Переважаючий тип інноваційної стратегії:</i> імітаційна.</p> <p><i>Основна діяльність:</i> виробництво товарів та послуг.</p> <p><i>Розмір:</i> будь-який.</p>
Інноваційно пасивне	<p><i>Ступінь залучення до інноваційного процесу:</i> придбання засобів виробництва, технологічна підготовка, маркетингові дослідження і реклама нових продуктів і процесів, обсяг виробництва інноваційної продукції менше 5%.</p> <p><i>Сфера функціонування:</i> промисловість, енергетика, будівництво, транспорт, телекомунікації, пошта, сільське та рибне господарство, торгівля.</p> <p><i>Переважаючий тип інноваційної стратегії:</i> дотримання ринку.</p> <p><i>Основна діяльність:</i> виробництво товарів та послуг.</p> <p><i>Розмір:</i> середній, малий.</p>

Кожна з цих точок зору має право на існування, та залежить від об'єкту та мети дослідження.

Природно, що склад критеріїв, які застосовуються для визначення рівня інноваційного потенціалу підприємства, та методи їх кількісної оцінки, в залежності від вузького чи широкого розуміння цього поняття, будуть суттєво відрізнятися.

Ми також висловлюємо думку про те, що для аналізу інноваційного потенціалу підприємств, які відповідають критеріям щодо інноваційних підприємств, а також інноваційно спрямованих та інноваційно активних, доцільно використовувати поняття «інноваційний потенціал підприємства» в його широкому розумінні та застосовувати відповідні методи.

Для підприємств, які слід відносити до потенційно інноваційних та інноваційно пасивних доцільно використовувати поняття «інноваційний потенціал підприємства» в його вузькому розумінні та застосовувати відповідні методи.

У подальшому зробимо спробу розглянути проблему визначення та обґрунтування методу кількісної оцінки інноваційного потенціалу підприємств поштового зв'язку, які віднесені нами до типу потенційно інноваційних.

Враховуючи результати аналізу недоліків існуючих методів оцінки інноваційного потенціалу підприємства та визначених причин їх виникнення, у процесі вирішення цієї задачі будемо дотримуватися таких вихідних положень:

- прагнути до зменшення кількості критеріїв та показників, за допомогою яких визначається рівень окремих критеріїв, обмежуючи їхній склад тільки тими, які оказують безпосередній вплив на рівень інноваційного потенціалу;
- запобігати дублюванню окремих показників у різних критеріях;
- враховувати особливості функціонування підприємств поштового зв'язку: існуючий стан їх розвитку, характер та організацію виробничих процесів, характер продукції та послуг тощо.

Так, наприклад, при визначенні складу критеріїв та показників, за допомогою яких слід визначати рівень окремих критеріїв, ми будемо виходити з того, що основна тенденція щодо залучення підприємств поштового зв'язку до інноваційних процесів полягає у придбанні засобів виробництва, технологічній підготовці виробництва, а також виконанні маркетингових досліджень і реклами нових продуктів. Тому при визначенні інноваційного потенціалу поштових підприємств основну увагу тут слід приділяти реальній та потенційній можливості підприємств щодо організації саме цих процесів. В першу чергу, мова йде про наявність та можливості технічного відділу, відділу технології послуг, маркетингової служби, служб і фахівців у галузі інформатики і патентно-ліцензійної діяльності.

Стосовно урахування особливостей організації виробничих процесів та функціонування поштових підприємств, при визначенні методів кількісної оцінки окремих критеріїв та показників слід приймати до уваги переважно ручний характер праці, структуру кадрів, організаційну структуру управління тощо. Так, наприклад, враховуючи структуру кадрів поштового підприємства, в якій переважну більшість складають робітники масових професій (листоноші, водії тощо) при формуванні показників, що характеризують кадрове забезпечення інноваційної діяльності, за базу слід приймати не загальну кількість робітників, а чисельність окремих вище названих інноваційних підрозділів, або кількість фахівців з вищою освітою тощо.

В табл. 2 наведено склад критеріїв та показників, які пропонуються використовувати для оцінки інноваційного потенціалу підприємства поштового зв'язку, їх характеристика та методи визначення їх кількісної оцінки.

Як відзначалося, найбільш часто для кількісної оцінки інноваційного потенціалу підприємства використовується інтегральний метод, який полягає у поєднанні окремих критеріїв з метою отримання узагальнюючого показника його рівня.

Оскільки показники, що характеризують окремі критерії, визначаються у різних одиницях виміру (відсотках, грошах, кількості штату тощо) для їх використання у процесі кількісної оцінки окремих критеріїв їх слід привести до стандартної форми, що досягається шляхом їх нормування.

Щоб привести показники до стандартного виду (P_{jn}) їх значення (P_i) слід нормувати до максимальних значень ($P_{i \max}$): $P_{jn} = \frac{P_i}{P_{i \max}}$.

Після нормування показники стануть безрозмірними і їх значення будуть знаходитися у інтервалі від 0 до 1.

Після цих перетворень визначені показники можна використовувати для кількісної оцінки інноваційного потенціалу підприємства.

Висновки. Використання запропонованого підходу дозволить підвищити якість аналізу, та, як наслідок, адекватність отриманих оцінок рівня інноваційного потенціалу, що, у свою чергу, дозволить підвищити обґрунтованість й ефективність управлінських рішень, які приймаються на підставі такого аналізу. Подальші дослідження в цьому напрямку повинні бути спрямовані на визначення та обґрунтування для кожної групи підприємств складу критеріїв та методів їх кількісної оцінки, а також визначення та

Система показників для оцінки інноваційного потенціалу поштового підприємства

Показники	Формула	Характеристика показників
Техніко-технологічна складова		
Оновлення виробничих фондів	$O_{\phi} = \frac{O_1}{O_2}$	O_1 – вартість уведених основних виробничих фондів за певний період; O_2 – вартість основних виробничих фондів на кінець того ж періоду
Частка основних фондів, що приймає участь у виробленні інноваційних послуг	$g_o = \frac{O_i}{O}$	O_i – вартість основних виробничих фондів, що приймає участь у виробленні інноваційних послуг; O – загальна вартість основних виробничих фондів підприємства
Частка персоналу, що займається виробництвом інноваційних послуг	$g_{\text{в}} = \frac{N_{\text{в}}}{N}$	$N_{\text{в}}$ – кількість інженерно-технічних працівників, що займається виробництвом інноваційних послуг; N – чисельність інженерно-технічних працівників на підприємстві
Маркетингова складова		
Наявність маркетингового відділу, або служби	M	0 – «немає»; 1 – «є»
Частка персоналу, що займається розробкою та реалізацією інноваційних послуг	$g_i = \frac{N_i}{N}$	N_i – кількість інженерно-технічних працівників, що займається розробкою та реалізацією інноваційних послуг; N – чисельність інженерно-технічних працівників на підприємстві
Реалізація інноваційних послуг	$P_I = \frac{Q^*}{Q}$	Q^* – обсяг реалізації інноваційних послуг; Q – загальний обсяг реалізації послуг підприємства
Науково-технічна складова		
Наявність інноваційних підрозділів на підприємстві: відділи НДДКР тощо	IP	0 – «немає»; 1 – «є»
Фінансування наукових досліджень	$g_{\text{п}} = \frac{B_{\text{п}}}{B}$	$B_{\text{п}}$ – витрати на проведення наукових досліджень; B – загальні витрати підприємства
Наявність на підприємстві відділів інформатики і патентно-ліцензійної діяльності	PL	0 – «немає»; 1 – «є»
Частка персоналу, що займається проблемами інформатики і патентно-ліцензійної діяльності	$g_{\text{пг}} = \frac{N_{\text{пг}}}{N}$	$N_{\text{пг}}$ – кількість інженерно-технічних працівників, що займається проблемами інформатики і патентно-ліцензійної діяльності; N – чисельність інженерно-технічних працівників на підприємстві

обґрунтування максимальних значень показників, які використовуються для приведення кожного критерію до стандартного виду.

Література

1. Бачевський Б. Є. Потенціал і розвиток підприємства : [навч. посібник] / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблодська, О.О. Решетняк. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
2. Великий Ю. Інноваційний потенціал у системі розвитку машинобудівних підприємств / Ю. Великий, Є. Юрін // Схід. – 2014. – № 1 (127). – С. 11–17.
3. Грицуленко С.І. Інноваційний потенціал оператора зв'язку: формування, оцінювання та ефективність використання : монографія / [С.І. Грицуленко, В.М. Орлов, Г.А. Отливанська І.І. Уманський]. – О. : ВМВ, 2013. – 260 с.
4. Дем'янчук М.А. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємства зв'язку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / М.А. Дем'янчук. – Одеса, 2013. – 20 с.
5. Князева Е.А. Почтовая связь Украины: стратегия и механизмы инновационного развития :

монографія / Е.А. Князева. – Одеса : ВМВ, 2008. – 336 с.

6. Кочетков С.В. Управление развитием инновационного потенциала промышленных предприятий : автореф. на соискание учен. степени докт. эконом. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (управление инновациями)» / С.В. Кочетков. – Санкт-Петербург, 2001. – 45 с.

7. Маслак О.І. Система показників оцінки інноваційного потенціалу промислового підприємства [Електронний ресурс] / О. І. Маслак, Л.А. Квятковська // Ефективна економіка. – 2010. – № 9. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=298>.

8. Новікова І.В. Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та фінансово-інвестиційне забезпечення розвитку (за матеріалами підприємств алмазно-інструментального виробництва України) [Електронний ресурс] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / І.В. Новікова. – Київ : КНЕУ, 2003. – 20 с. – Режим доступу : http://www.br.com.ua/referats/dysertacii_ta_autoreferaty/105062.htm.

9. Параска С.Г. Оценка инновационного потенциала в процессе формирования инновационной стратегии предприятия / С.Г. Параска // Вісник Хмельницького національного університету. «Економічні науки». – 2014. – № 5(216). – Т. 1. – С. 35–39.

10. Смолінська Н.В. Методичні підходи до оцінювання рівня інноваційної спроможності підприємства / Н.В. Смолінська // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – С. 215–221.

11. Якименко О.В. Теоретичні основи управління інноваційним потенціалом підприємств будівельної галузі та методи його оцінки / О.В. Якименко // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 6. – С. 115–120.

Надійшла 02.09.2015; рецензент: д. е. н. Орлов В. М.